

ИНТЕРАКТИВНИТЕ МЕТОДИ НА ОБУЧЕНИЕ КАТО ИНОВАЦИЯ В СЪВРЕМЕННОТО ОБРАЗОВАТЕЛНО ПРОСТРАНСТВО

доц. д-р Снежана Ст. Консулова, Габриела Н. Атанасова

Анотация. В настоящата статия се разглежда мястото и значението на интерактивните методи в съвременното образователно пространство, теоретични основи, равнища на прочление, класифициране и специфика, предпоставки за ефективност. Прави се съпоставка между традиционен и интерактивен модел на обучение. Търси се оптималният вариант за работа с учениците.

Ключови думи: интеракция, интерактивни методи на обучение, брейнсторминг, SWOT – анализ, лавина, аквариум

INTERACTIVE TEACHING METHODS AS AN INNOVATION IN THE MODERN EDUCATIONAL SPACE

Assos. Prof. Snezhana St. Konsulova, Gabriela N. Atanasova

Abstract. This article discusses the place and importance of interactive methods in the modern educational space, theoretical foundations, levels of knowledge, classification and specificity, prerequisites for effectiveness. A comparison is made between a traditional and an interactive learning model. We are looking for the optimal option for working with students.

Keywords: nteraction, interactive training methods, brainstorming, SWOT analysis, avalanche, aquarium

Увод

По своята същност обучението би следвало да се реализира като интеракция (взаимодействие между дейностите на учителя и тези на учениците). Взаимодействие по време на което не просто се осъществява трансфер на информация за факти и закономерности, включени в учебното съдържание, а целенасочено и организирано тази информация се трансформира в практически използвани знания. Също така взаимодействие, което е ориентирано към личностно формиране и израстване и овладяване на адекватни, познавателни, комуникативни и поведенчески стратегии в подкрепящата активното учене среда.

Практиката показва, че оптимизирането и ефективното реализиране на процеса на обучение предполага откриване на оптимален баланс между традиционните и съществуващите алтернативни идеи и модели с оглед постигане на по – пълно и адекватно съобразяване с индивидуалните потребности и интереси на учениците.

Класификация на интерактивните методи на обучение

Според Иван Иванов интерактивните методи на обучение са:

- *Ситуационни методи* – използват се за имитация на професионална или организаторска дейност за учебни цели – метод на конкретните ситуации (кей-стъди), казус, симулация, игра, ролева игра;
- *Дискусионни методи* – анкета, беседа, брейнсторминг, дискусия, обсъждане, дебати;
- *Опитни (емпирични) методи* – метод на проекти, експериментни, моделиране и други методи, провеждане в условията на диалог – сравнение.

Според друга класификация на активните методи и техники Л. Попова ги разделя на:

- *Методи и техники за събиране на информация* – пирамида, лавина, записване на идеи, SWOT – анализ, светкавица, завъртане или кръг, светофар, разделен постер, допитване с картончета;
- *Методи и техники за генериране на творческо обобщаване на идеи* – мозъчна атака, съчинения, мозъчни карти, рисуване на идеи; *Дискусионни методи* – дискусия, панелна дискусия, решаване на казуси, дебати, „аквариум“, решаване на казуси, „сачмен лагер“;
- *Игрови методи* – ролеви игри, симулационни игри, ситуационни игри, игри-драматизация;
- *Методи и техники за обобщаване на информация* – трите най – важни неща, разделен постер, допитване с точки, „дисонанс“;
- *Методи за ръководене на учебния процес* – презентиране, „барометър на настроението“;
- *Методи използвани в професионалното обучение* – метод на подражанието, „пет стъпала“, учебна задача, метод на водещия текст, проектен метод, „учебна работилница“.

Специфика на някои интерактивни методи на обучение

SWOT – анализ – определя се като интерактивна техника, при която отделната личност или група изследва характеристиките: силни страни, слаби страни, възможности и опасения на определена личност или проблем. Осигуряват се условия за взаимен обмен на информация, опит, за интеракции между участниците за решаване на определена задача, за взаимно обогатяване на тяхната култура и взаимоотношения. Чрез този метод се правят успешни опити за анализиране на важни въпроси от педагогическата теория и практика.

Лавина (Снежна топка) – метод, при който устно или писмено се поставя проблем. При писменият вариант листът преминава през всички ученици, като всеки записва мнението си. Накрая се прочита информацията събрана чрез лавината. По този начин се достига до пълно и подробно представяне на исканата информация. Учителят може да направи някои допълнения, ако има нужда. Така се обогатяват знанията на всички участници.

Мозъчна атака (брейнсторминг) – метод, който дава възможност за кратко време да се приложат голям брой идеи за решаване на даден проблем. При него времето за генериране на идеи е отделено от времето за оценяване на тяхното качество, което освобождава изявата на креативните способности.

Аквариум – интерактивен метод, чрез който се постига общо решение чрез консенсус. При него в центъра на залата или класната стая група ученици – експерти (рини) – дискутират по даден проблем, който преди това е бил обсъден в обособените групи. Останалите ученици наблюдават и си водят бележки относно съдържанието и процеса на обсъждане, междуличностна динамика, стратегии за вземане на решения и др. Като техника е възможно да се използва и при наблюдаване и обсъждане на ролева игра, интервю или симулация.

Дидактически детерминанти за избор и съчетание на методите на обучение

По – важни детерминанти от които зависи изборът на методите на обучение са:

- целите, които си поставя ръководния субект;
- спецификата на учебната дисциплина;
- типът на урока;
- типът на учебната задача;
- възрастовите и познавателните способности на учещите;
- компетентностите на преподавателя и учещите за прилагане на отделните методи;
- предпочитанията на двата субекта;
- наличието на съответната материална база;
- разположение на местата за работа и др.

Съпоставяне на традиционен и интерактивен образователен модел

Традиционната образователна практика е основана на предпоставката, че знанието е нещо, което може да бъде предадено непосредствено от учителя на учениците. Пасивната, ориентирана към четене, писане и слушане педагогика с традиционно съдържание и организация се приема като норма.

ТРАДИЦИОНЕН ОБРАЗОВАТЕЛЕН МОДЕЛ

- Усвояване на информация, необходима за успешно представяне на изпита.
- Идентификация и решаване на проблеми в структурирана и статична обкръжаваща среда.
- Прилагане на знания и умения към специфични случаи и ситуации.
- Основава се на взаимодействието „учител – ученик“.
- Учителят прави индивидуалните оценки и атестации и осигурява обратна връзка.

ИНТЕРАКТИВЕН ОБРАЗОВАТЕЛЕН МОДЕЛ

- Осъзната потребност от информация.
- Идентификация и решаване на проблеми в неопределена и динамична среда.
- Приспособяване към информационните ресурси. Превръщане на информацията в годен за приложение ресурс.
- Основава се на взаимодействието „ученик – ученик“ с работа в екип.
- Учителят и ученикът съвместно правят индивидуалните оценки и атестации и осигуряват обратна връзка.

фигура 1 www.ivanpivanov.com

Известни са изследвания, които доказват, че човек усвоява различно количество информация за едно и също време:

- при слушане – 10%;
- при гледане – 20%;

- при слушане и гледане – 40-50%;
- при активно участие – 80-90%.

Затова ученето в процеса на обучение трябва да е активно, а не пасивно.

Ефективност от прилагането на интерактивните методи на обучение

Ефективността на обучението зависи от много фактори, един от които е ангажираността на ученика в свързани в обучението действия. Традиционната образователна практика е основана на предпоставката, че знанието е нещо, което може да бъде предадено непосредствено от учителя на ученика. Пасивната, ориентирана към четене и писане педагогика с традиционно съдържание и организация се приема като норма. На теория се поощрява „участващото“ и интерактивно, манипулативно, съсредоточено върху ученика, съсредоточено върху резултата обучение, но тези практики се срещат често в действителността.

Ефективността на интерактивните методи на обучение се изразява в следното:

Заключение

Представените класификации на интерактивните методи и техники на обучението представляват само една малка част от съществуващите в научната литература. Активните методи са подходящи както за теоретични занятия, така и за практически. Те намират добро приложение при учениците от гимназиален етап, което произтича от факта, че въздействат много мотивиращо върху обучаваните, повишават желанието им да бъдат активни в учебния процес и да бъдат отговорни за резултатите от собственото си обучение.

Научните изследвания, резултатите от които са представени в настоящата публикация, са финансирани от Вътрешния конкурс № 192ПД0011-16 на ТУ- София-2019 г.

Използвана литература:

1. Бижков, Г. (1999). Педагогическа диагностика. София: Унив. изд. „Св. Климент Охридски“.
2. Гюрова, В. и др. Интерактивността в учебния процес (или за рибаря, рибките и риболова). С., 2006.
3. инж. Филипова И., доц. Д-р Тепавичаров И., 101 идеи за иновативни учители, В. Търново, 2006
4. Гюрова, В., Божилова, В., Как да обучаваме ефективно? Ръководство за учители. С., 2010.
5. Попова, Л., В. Гюрова, Р. Дракева и др., Методическо ръководство за обучение на възрастни, С., 2007.

Източници в Интернет:

Иванов, И., Интерактивни методи на обучение
http://www.ivanpivanov.com/uploads/sources/55_Interaktivni-metodi-za-obuchenie

Адрес за кореспонденция:

Доц д-р Снежана Стефанова Консулова е Ръководител катедра „Педагогика и мениджмънт“ в Инженерно-педагогически факултет – Сливен, към Технически университет – София

e-mail: snejanakonsulova@yahoo.ru

Габриела Николаева Атанасова е докторант, редовна форма в научно направление „Педагогика“, научна специалност „Теория на възпитанието и дидактиката“. Нейните научни интереси са в областта на педагогиката, иновациите в обучението и внедряване на нови техники и технологии за обучение в мултикултурната класна стая.

e-mail: gabito@abv.bg

